

GASETA DE LES ARTS

15 DESEMBRE 1925

DIRECTOR: JOAQUIM FOLCH I TORRES

Any II. — Núm. 39

El Retaule dels Blanquers i la «qüestió Huguet-Vergós». — II.

En Sanpere i Miquel, en els seus *Cuatrocentistas Catalanes*, en tractar d'identificar l'obra dels Vergós, sofri una confusió evident (segons en donarem prova) al possible retret de la qual, dubtós potser, ell mateix, hi sortí al pas dient: «Quisiera, finalmente, que se me creyera de todo punto indiferente a la que tal vez se llame cuestión Huguet-Vergós. No tengo interés alguno en que sea de Huguet lo que creo ser de Vergós. Es cuestión de nombre» (1).

El P. López Zamora, al final del seu estudi abans esmentat, diu: «Yo entiendo que, con lo que he llegado a demostrar, ha subido de punto el «Conflicto Huguet-Vergós» de que habla en su mentada obra el Sr. Sanpere y Miquel. Pues bien, yo opino que para resolver ese «conflicto» se impone la necesidad de que quien pueda y sepa, haga una revisión concienzuda, a fondo, de la labor que a uno y otro maestro se atribuye. Tal revisión conducirá seguramente a revindicar para Huguet varias obras que se le han regateado, otras que no se ha sospechado que puedan ser suyas y, por último, los honores de príncipe de los pintores catalanes de su época.»

Realment, doncs, la «qüestió Huguet-Vergós» existeix, i no podríem, sense resoldre-la abans, fonamentar l'atribució d'autor de les taules dels Blanquers, que en l'article anterior deixàvem feta. Sens un estudi comparatiu de les obres atribuïdes a un i altre artista, sens una revisió de tot el que s'ha dit d'elles i dels seus suposats autors, sens una seriació metòdica de les mateixes, partint de les poques bases documentals existents, no es pot provar quines són les característiques de l'estil d'en Jaume Huguet i quines les característiques de l'estil d'en Pau Vergós, amb les variants que corresponguin a son pare Jaume i a son germà Rafel, pintors també; i sens això no podria provar-se, naturalment, que les taules dels Blanquers sien de l'Huguet una d'elles i dels Vergós les altres cinc, com creiem que són en realitat.

Heu's aquí, doncs, el per què nosaltres, seguint la direcció senyalada pel P. López Zamora, tractem d'estudiar a fons el «conflicto Huguet-Vergós». Cert que el docte historiador indica per a fer aquest treball persona que «pueda y sepa», però ni que no hi hagi en nosaltres aquestes condicions (car persones més autoritzades podien fer aquesta feina, i entre ells el propi P. López Zamora) ens posem a fer-la per a satisfer una necessitat i una obligació del nostre càrrec.

En efecte: sovint, en la nostra modesta feina de catalogadors del Museu de la Ciutadella, examinant un retaule ens hem trobat enfront de la «qüestió Huguet-Vergós». Huguet?... Vergós?... Bé ens calia examinar-la. Si no som la persona que «pot» fer aquest treball, som almenys

(1) SANPERE I MIQUEL. — «Los Cuatrocentistas Catalanes». — Vol. II. página 36, Barcelona 1906.

«Testa de dona». — Una de les darreres obres de Josep Clarà. (Saló de Tardor París.)

qui «deu» fer-lo per obligació d'ofici. Si no som el qui «sap», sabem almenys les confusions i els dubtes a què la qüestió ha donat lloc entre els autors d'aquí i de l'estranger que s'han ocupat de la nostra pintura quatrecentista, i sabem encara el que hem après tractant de desfer aquestes confusions i resoldre aquests dubtes. Que el P. López Zamora ens perdoni la desil·lusió que li pugui produir el què siguem nosaltres qui emprengui l'estudi i la revisió proposada per ell amb tant d'encert! Remercièm-li en començar la lluminosa aportació que li devem i el mèrit d'assenyalar-nos el camí, confessant que en fer aquest estudi, ens animà el comprovar que d'ell en sortien clarament «revindicades para Jaime Huguet varias obras que le

han sido regateadas, otras que no se ha sospechado fueran suyas, y, por último, los honores de príncipe de los pintores catalanes de su tiempo» (1).

Pròpiament, ço que en Sanpere i Miquel anomenà «qüestió Huguet-Vergós» no és una qüestió, sinó una confusió filla d'un prejudici vergosista que tenia l'autor dels *Cuatrocentistas*. No es tracta, en conseqüència, d'un escull fatal i inevitable, d'aquells que cal sortejar amb coneixements profunds i doctes precaucions; no és un nus d'aquells que sovint la realitat històrica planteja, sinó una error evident de distinció entre l'obra de dos autors, i

(1) P. LÓPEZ ZAMORA. — «El autor del Retablo de los Curtidores». Ier Congrès d'Art Cristià. Barcelona 1913.

en alguns punts potser una error de ploma mal revisat, que diu blanc allí on és negre i negre allí on és blanc (1). Per tal, la solució de la qüestió Huguet-Vergós vol paciència; la confusió primera d'en Sanpere porta a una conseqüència, i de conseqüència en conseqüència l'autor va anar a parar lluny. L'embull, rodant rodant, com la bola de neu es va fer gros, i el que cal fer com a primera feina és pendre'l per un cap i anar-lo desfent a poc a poc. Heu's aquí el treball modest que ens proposem.

En honor d'en Sanpere i Miquel

Cal dir, però, en honor d'en Sanpere, que avui per a fer aquest treball de revisió fàcil i còmode tenim més elements dels que ell tenia quan va escriure el seu llibre, l'any 1906. Comptava aleshores en Sanpere, per l'estudi d'Huguet, amb els albarans rebuts a compte del retaule de Terrassa, que publicà el senyor Soler i Palet (2). Comptava pels Vergós amb el document relatiu al retaule de Granollers. Les dades sobre els Vergós no les hem augmentades, però les relatives a l'Huguet s'han augmentat amb l'aportació del pare López Zamora, que ja coneixem, i amb la importantíssima del nostre amic Pallejà, arxiver del Reial Patrimoni i Director del Museu de Santa Agueda, que va descobrir (3) i publicar el document pel qual s'alirma que Jaume Huguet és el pintor del retaule del Condestable al referit Museu de Santa Agueda.

Certament; el propi Sanpere, davant d'aquestes proves, hauria ell mateix rectificat, i si nosaltres ho fem no és pas amb l'esperit de combatre l'obra d'aquest home meritísim, sinó amb el bon intent de posar les coses en son lloc. Els homes callen quan ve la mort, i els llibres que han deixat parlen. El respecte als morts obliga a aquesta feina de suplir-los i dir el que dirien si fossin encara entre nosaltres. Ell, que parlava tan segur, ara no hi parlaria. Ell, que no podia sofrir que el refutessin, ara ho sofriria, perquè, després de tot, tots els homes d'estudi com ho era en Sanpere, sota els defectes i les passions que Déu els ha donat, com a nosaltres, hi duen l'ànima de la veritat.

Mesquí, en posar-me a revisar aquesta part del seu llibre, jo no puc oblidar que l'únic estudi de conjunt sobre la pintura catalana quatrecentista que tenim avui encara publicat a Catalunya, és el llibre d'en Sanpere i Miquel *Los Cuatrocentistas Catalanes* (Barcelona, 1906, Llibreria «L'Avenç»). En Sanpere féu aquest llibre per a presentar al Concurs convocat amb motiu de l'Exposició d'Art Antic celebrada per la ciutat l'any 1902, i bé que tingué lleure de refer-ne i revisar la seva composició inicial un xic precipitada, en el llibre, els que avui el llegim, hi reconeixem aquesta precipitació com un dels seus defectes.

(1) Un error d'aquest gènere s'observa en parlar en Sanpere del Calvari del retaule de Granollers. «Cuatrocentistas». Vol. II.

(2) «Il·lustració Catalana». Barcelona, 15 Octubre 1905.

(3) J. PALLEJÀ. — «El Retaule del Condestable», obra de Jaume Huguet. Bol. Academia de Buenas Letras de Barcelona, n.º 77. Octubre-Diciembre 1922.

El llibre d'en Sanpere tingué, però, el gran mèrit d'aplegar les obres disperses, de seriar-les, de classificar-les, de datar-les i de formar un quadre orgànic de la nostra pintura del segle xv. Regirà els nostres arxius notariais, i, en part, els gremials; descobrí documents importants, els aplegà amb altres ja coneguts, i amb aquestes eines i les seves dots de crític embestí una tasca plena de dificultats, i avançà a través de les llacunes que trobava, sovint amb més patriotisme que seguretats científiques. Provat que existia una Escola Catalana Quatrecentista, en Sanpere, amb la il·lusió de presentar-la al món, afegia els trencats que hi havia en la seguida de la seva història, amb arguments tan ben intencionats com dubtosos. Provat que hi havien uns mestres eminents que es digueren Dalmau, Huguet, Vergós, Alfonso, etc., etc., en Sanpere els volia presentar també units a la seva obra, i d'aquí tot un treball d'atribucions agosarat on es posa més en evidència la seva estimable gosadia que la seva afinada percepció de crític.

El llibre d'en Sanpere corregué el món. En els centres d'estudi d'Europa i d'Amèrica es conegué l'existència de l'escola catalana quatrecentista. El problema de l'Escola d'Avinyó, on es fonen les aportacions de l'art d'Itàlia i l'art del Nord, es complicava amb el fet d'existir una escola meridional bo i feta, que tenia precedents en el segle xiv i en el xiii. Catalunya es féu un lloc en la Història de l'Art. Els llibres més ben documentats i més seriosos no oblidaren el capítol de lo nostre. Estudiosos eminents com en Bertaux a França i en Loga a Alemanya, es sentiren atrets pels prestigis dels nostres primitius, i de tot això en pertoca la glòria a en Sanpere i Miquel. Altres estudiosos hi havia a casa nostra, com el nostre estimat Casellas i com mossèn Josep Gudiol, que allora que en Sanpere escrivia el seu llibre, tenien autoritat per a dir-hi la seva. Mossèn Gudiol, prudent, callava i ajudava la bona obra que, malgrat tot, feia l'autor dels *Cuatrocentistas*. En Casellas embestia fort contra els errors que veia en el llibre, i com que en Sanpere no era mut s'hi tornava, i les disputes d'en Casellas i en Sanpere varen pendre un to inconvenient i un xic desbordat, com encara algú estila en nostres dies, de manera que en ella hi havia més atacs que raons (1).

Però el llibre existia, i un fet té sempre més pes que una crítica, perquè és molt més difícil fer les coses que parlar d'elles. Reunir documents, seguir els rastres a través dels arxius, fer viatges llunyans i dispersos per a veure els retaules; fer-ne les fotografies, analitzar i comparar les obres, ordenar tot l'aplec que s'ha lograt acumular damunt la taula, arrangerar els fets que s'entrellacen i es completen molt

(1) Recordint-se els memorables articles d'en Casellas a la Veu de Catalunya 1906-1907. «La Novel·la d'en Sanpere.»

L'escultor Josep Clarà en el seu estudi de París.

sovint i donar una estructura a això no és pas bufar i fer ampolles.

I ho era molt menys en els dies que en Sanpere i Miquel va treballar. Cap dels modernissims mitjans de treball que ara tenim, el gran aplec de llibres moderns de la Biblioteca de Catalunya, la Col·lecció de retaules del nostre Museu, els reculls de fotografies de l'Institut i de l'Exposició no existien, i en Sanpere s'enduia a n'en Mas, pagant-li els viatges de la seva borsa, a fotografiar retaules, a tornar-hi quan s'havia oblidat un detall, a reveure l'obra quan s'havia esvaït el recort d'un tret característic... Feina dura és aquesta que vol una voluntat i una amor que tots els catalans tenim el deure d'agrair a en Sanpere i Miquel.

I el llibre, d'aquest home, bo i dolent, tots l'hem presentat arreu amb una amor que ens honora. Provat el fet de l'Escola, el llibre era bo. Les qüestions de detall que tots hi hem vistes no ens han pas tret l'amor per aquesta obra. Amb ella als dits, hem après a conèixer i a estimar els nostres mestres del quatrecent. Noms que ens haurien sigut desconeguts potser, ens siguen familiars, i és amb el llibre als dits que hem començat a comprendre i a distingir l'estil de l'un de l'estil de l'altre; els caràcters de l'un dels caràcters de l'altre, i encara el llibre d'en Sanpere li devem el poder-lo refutar... Aquesta és una de les més pures glòries d'en Sanpere: la d'haver-nos obert el camí de trobar veritats més sòlides que les que ell va aconseguir en alguns punts.

L'exemple d'en Sanpere és un exemple sa. El llepaflisme de molts que, temorencs, desprecien les engrunes de veritat que pot trobar la crítica amb els ulls i la raó, és una forma de vanitat que ens ha fet mal. Els que no escriuen si els documents no canten, els que no s'exposen a la glòria de quedar malament, els que per aquesta temor no diuen la mitja veritat que saben tement que al seu darrera vinguin uns altres a dir l'altra mitja, poden aprendre aquí. L'aplom d'en Sanpere és més en l'es-

til contundent i pompós del seu llibre que no era en el seu esperit. Tirava al dret sovint per solucionar un embús o per escandalitzar un confrare. Busca-raons com era, trobava gust en fer-ho, i els que obren camí entre la brolla dels erms ni que vulguin ni que s'ho pensin es poden pas entretenir a fer vorades massa rectes. Altres vindran a fer aquesta feina.

d'ésser tots, i això voldríem ésser nosaltres, que som dels que creiem sincerament que el quedar malament per set errors és una glòria, si es diuen tres veritats, i que el callar les tres veritats, per l'orgull de no caure en les errors és una manca greu i imperdonable.

JOAQUIM FOLCH I TORRES.

Les darreres obres de Josep Clarà

El nostre eminent estatuare treballa infatigablement. Les seves darreres obres, algunes de les quals avui reproduïm, han guanyat aquella maduresa i aquella simplicitat de l'obra clàssica, en la qual l'estil fuig per aparèixer la veritat.

En el darrer Saló de París en Clarà ha obtingut un èxit de públic i de crítica amb les testes aquí reproduïdes. La seva estàtua del «Soldat» a la rotonda dels catalans a l'Exposició de les Arts Decoratives, obtingué el Gran Premi, bé que en la *Gaceta de Madrid* no aparegui així. El document que reproduïm al final d'aquest solt ho certifica.

En Clarà ha estat uns dies a Barcelona de pas cap a Madrid, on anava a l'acte d'ingrés a l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Ferran. Amb aquest motiu celebraran en el Museu d'Art Modern, en les Sales de la Societat de «Amigos del Arte», una exposició de les seves darreres obres.

Felicitem al nostre gran escultor i amic estimat pels seus triomfs tan merescuts.

LE DÉLÉGUÉ Du Gouvernement Espagnol à l'Exposition Internationale DES Arts Décoratifs Modernes	PAVILLON D'ESPAGNE Cours la Reine Tél. 412 SECTION ESPAGNOLE Grand Palais Tél. 413 SECTION ESPAGNOLE Galerie St. Dominique Tél. 414
--	---

Paris, 24 Octobre de 1925
Sr. D. José Clarà
30 Avenue Malakoff Paris

Muy distinguido amigo:
Tengo la satisfacción de informar a Vd. que el Jurado Internacional de recompensas de esta Exposición le ha concedido:

Un gran premio en la clase 1
Una Medalla de Oro en la clase 10

Esperando que esta noticia ha de satisfacerle, me es grato suscribirme de Vd. muy alto. s. s.

q. e. s. m.
LUIS MÁRQUEZ
Subdelegado
Miembro del Jurado Superior

Joan Baixas

La GASETA DE LES ARTS dedica en record al meritíssim pintor i professor de dibuix en Joan Baixas, mort recentment, el modest homenatge d'una de les seves pàgines. El que fou l'artista no ho diríem millor del que ho digué el notable crític d'art en Manuel Marinell-lo, al qui ens plau de traduir:

«Es Joan Baixas un dels nostres artistes més treballadors; ferm en la composició i en el dibuix, fàcil en

la pinzellada, fresc en el colorit, Baixas té un segell personal inconfusible en la factura. Una tela o una aquarel·la d'en Baixas no podrien amagar la seva precedència. Si com a pintor a l'oli mereix un lloc distingit entre els nostres artistes, com a aquarel·lista li correspon preeminència per la lluidesa i justesa de tons de les seves aquarel·les sempre precioses. Es en Baixas, sens dubte, un dels millors aquarel·listes nostres.

Altra modalitat ens ofereix el

JOSEP CLARÀ — «Ànima romana» (Saló de Tardor París)

celebrat pintor, i és la d'ésser un professor de pintura excel·lent. Consagrat gairebé per complet a l'ensenyament de l'art que amb tant d'encert conreua des de fa anys, ha vist passar per la seva Acadèmia a quasi tota la joventut aficionada al dibuix i al colorit que ha acudit a completar sots la seva direcció els estudis començats amb les millors esperances, en l'Escola de Belles Arts. No ens seria difícil demostrar que en Baixas ha donat el major contingent d'artistes a aquesta plèiade de joves que van adquirint prestigi a força de treball i d'estudi, i algun dels quals disfruta ja de sòlida i merescuda reputació.

Aquesta consagració d'en Baixas a l'ensenyament, l'allunya molt del seu taller, privant-lo quasi de conrear el quadre de cavallet; però amant de la naturalesa i del realisme de bona llei, sap aprofitar les vacances estiuenques i els dies de repòs per a treballar ferm i en plena natura; d'aquí ve que els seus temes usuals sien paisatges i escenes de camp, i d'aquí també el que les seves pintures ofereixin aquella frescor de què parlàvem abans, nascuda de la franca espontaneïtat, de la qual sols poden vantar-se els artistes que són veritablement ingenus i senzills.

Anyalment en Baixas ens ha ofert els fruits de les seves excursions estivals, i cada vegada l'hem trobat més afinat i més complet.

El simpàtic artista fou alumne de

la nostra Escola de Belles Arts i del seu director el Mestre Caba, fins l'any 1886, en què, jove encara, guanyà en fortes oposicions la Borsa de Viatge de la Diputació de Barcelona, passant a Madrid a perfeccionar els seus estudis. En conseqüència, en Baixas entrà d'alumne a l'Acadèmia de Sant Ferran, rebent les lliçons del famós Diòscor Puebla, i dedicant llargues hores a l'estudi dels clàssics en el Prado, a l'ensens que començava a concórrer als certàmens artístics, obtenint algunes medalles de plata i un premi important de la Societat d'Amics del País.

En aquella època en Baixas féu amistat amb el President de la República de Venezuela, general Crespo, i invitat per ell, féu cap a aquell país, on estigué algun temps dedicat a la pintura del retrat i fent treballs de veritable importància. Per causa de la revolució de Venezuela, va retornar l'artista a Catalunya, terra per la qual sentia un ver enyorament, no sense, però, passar abans més d'una anyada a París, on estudià els grans mestres del Louvre, pintant per diversos marxants quadres de tema espanyol.

Una vegada entre nosaltres, en Baixas funda la seva Acadèmia i comença a treballar de ferm en la pintura i en l'ensenyament. Fruit del seu treball són les obres que durant aquesta segona etapa de la seva vida ha enviat a moltes ciutats es-

trangeres, on era conegut i estimat, i entre elles Berlín, Dresden, Brussel·les, Buenos Aires, Mèxic, etc., i les que ha enviat a les diverses exposicions, on ha aconseguit nombroses medalles i diplomes d'honor.

Entre les principals recompenses aconseguides pel nostre artista, mereixen especial menció les Medalles de Madrid i Munic l'any 1913 i la de Barcelona (2.ª Medalla) en l'Exposició de 1911. A més ha obtingut premi en moltes de les celebrades per l'Ajuntament de la nostra ciutat. L'any 1898 fou membre del Jurat de Recompenses.

Tal és, a grans línies, la silueta artística de Joan Baixas.»

MANUEL MARINEL-LO.

Els pintors d'avantguarda

Joan Miró

Abans d'entrar de ple en l'estudi de l'obra d'en Joan Miró, són necessàries unes breus anotacions a l'entorn de la pintura moderna.

Després d'un academisme que expira lamentablement, mancat de l'essencial sava vital animadora, arriben els primers impressionistes que obren l'era de la *pochade*, de la noteta, que s'entesten en fixar les inconsistències atmosfèriques, que s'entretenen en fotografiar enjogas-

sadament el més inestable, el més efímer, el més passatger, de les pròpies sensacions. L'impressionisme ubriac de llum, lliurat a tots els desordres de les sensacions no dominades per la intel·ligència, esclau de la color desproveïda de tota forma, oblidà les lleis més essencials de l'organització del quadre, lleis d'equilibri, de composició, de construcció, lleis immutables i primordials que han consituït sempre la sòlida ossamenta interior de tota vertadera obra d'art.

Cézanne inicià la clàssica reacció. Cézanne, un dels primers, s'adonà del caràcter transitori de l'impressionisme i s'esforçà tota la seva vida en fer-ne «quelcom de durable com l'art dels museus». «Monet no és més que un ull» anatematitzà, implacable, el mestre d'Aix. Cézanne fou un dels precursors del cubisme. Altre precursor: Seurat, injustament oblidat, amarat de clàssica ordenació, treballador sistemàtic, profunditzant infatigablement l'estudi de l'harmonia de les línies i de les colors. Les obres d'artistes relegats fins aleshores en l'oblit, artistes que sortien lentament de l'ombra a mida que esperits intel·ligents i sensibles els descobrien, contribuïren també decisivament a l'eclosió del cubisme: Els negres i llurs bàrbares simetries, els idolins de Loango, del Dahomey i de Zanzibar que fan passar la plàstica davant la representació; el Greco que amaga darrera el seu tràgic misticisme un rígid paral·lelisme

«Maxa», per Josep Clarà. (Saló de Tardor París.)

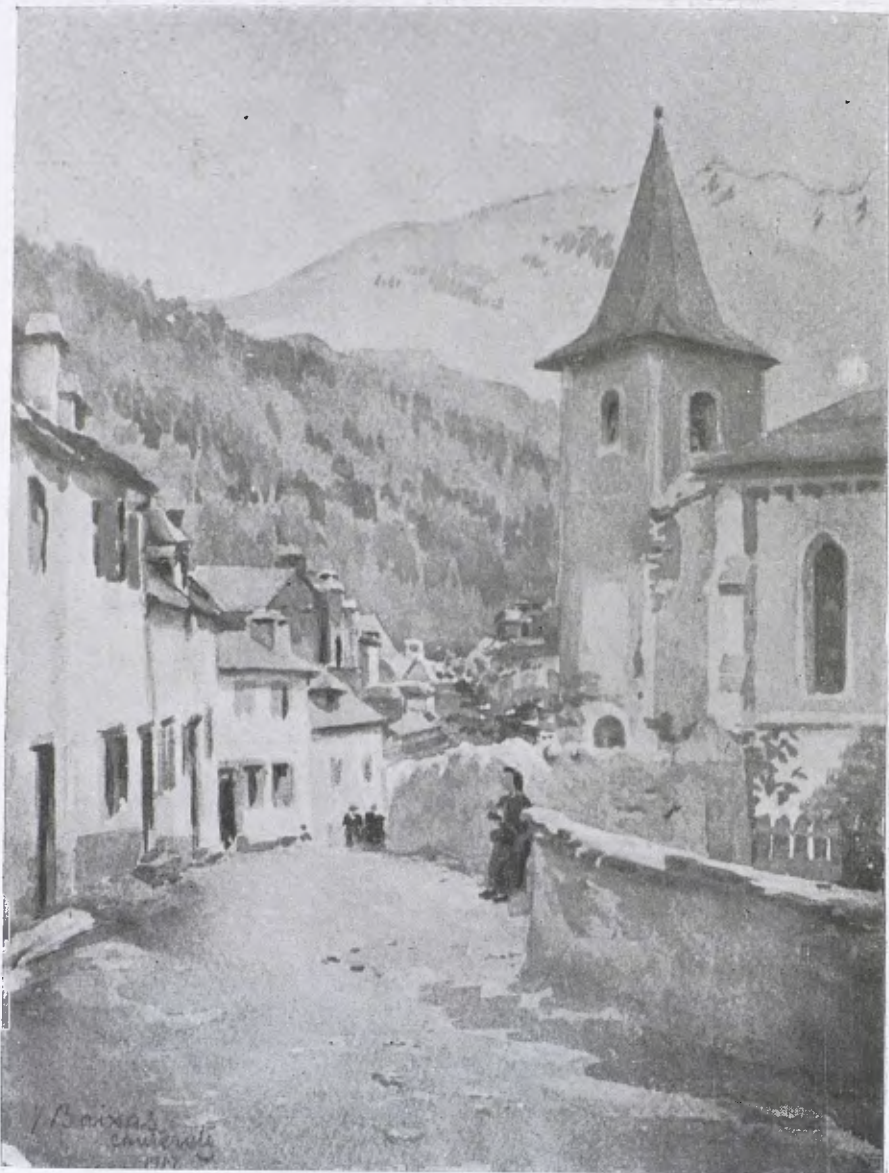
El notable pintor i professor Joan Baixas, mort darrerament.

estructural; Corot i les architectures vivents dels seus paisatges d'Itàlia; Ingres, que oposa la fuga eixelebrada de Delacroix una contenció tota raonada, Rousseau, el burot, ansiós de clàssica disciplina. Barreja aparentment caòtica, aparentment heterogènia. Elements, però, units per un lligam estret i indestructible; l'estructura, comú denominador, els aplega en un feix compacte.

L'estudi de l'obra dels dos precursors, les diverses influències citades, engendraren l'estat d'esperit que presidí els començaments de l'any 1907. Després dels balbuceigs *fauves*, alguns esperits selectes lluiten asprement per retrobar la forma perduda. La preocupació per recrear un art estable, assentat sobre sòlides bases, és evident. De moment, les obres d'aquests pintors — Braque, Derain, Friesz, entre altres — delaten únicament un simple anhel constructiu exterioritzat per mitjà d'una lleugera accentuació de volums, posats en valor de manera gairebé instintiva. Intencions estructurals embrionàries, inicis balbucients de composició, i no tarda en aparèixer en el firmament pictòric la figura poderosa de Pau Picasso, astre de primera magnitud, la importància central del qual dins la pintura moderna no és desconeguda de ningú. Foren, primer, els seus paisatges d'Horta de Ebro, durs, violents i cantelluts, infinitament plàstics; immediatament després el «Buste de femme» de la Col·lecció Uhde, anunci savorós de futures plenes realitzacions; i, finalment, «Joueuse de Mandoline» i el «Portrait de M. Kanweiler», i la «Bouteille de Rhum», les primeres abstraccions transcendents. Georges Braque, sensibilitat refinada, dirigeix tot seguit els seus esforços paral·lelament als de Picasso. Fou l'època inicial del

moviment regenerador. Recerca implacable de la forma, austeritat absoluta de color, conseqüència directa de l'obra del mestre d'Aix. El respecte al fet natural, però, és encara manifest. Es parteix encara de la realitat que s'analitza per tal d'extreure'n fets plàstics; anàlisi dels elements naturals i llur conversió en una ordenada sèrie de prismes, de cilindres, de plans; partir de la natura per arribar a la tela. Fou aquesta una etapa bon xic confosa, encara, tarada d'imperficcions, d'impureses que calia anar extirpant.

Passà algun temps. El moviment s'enriquí aviat d'altres noms: Gleizes, Metzinger, Léger, Le Fauconnier, Marcoussis, Survage, Herbin entre els més importants. Es medità, es teoritzà llargament, s'aclariren molts conceptes i, finalment, retrobades ja les lleis fonamentals i eternes de la pintura, s'obrí pas la segona i última època del cubisme, rica en definitives realitzacions. La ruptura amb la realitat ja efectuada plenament, es tendeix unànimement a la total realització del fet pictòric integral; tot l'esforç dels cubistes es dirigeix vers l'assoliment de la Pintura Pura. La pintura posa únicament en obra les formes i les colors; partint d'aquesta veritat perfectament lapalissiana, els cubistes componen llur quadre per endavant, associant en llur imaginació formes i colors completament abstractes, guiats per les soles exigències de la plàstica. Efectuada aquesta operació, l'artista consulta la natura com un repertori de formes, imposant-li el ritme preconcebut, sotmetent-lo a la composició preestablerta. Partir de la tela per arribar a la natura, passatge de l'abstracte al concret, sistema sintètic, deductiu, segons Maurice Raynal. Els cubistes construeixen així un fet pictòric pur que no és bell per comparació, que és bell en sí, un joc ordenat de formes i de colors independent de tota imitació que té la seva significació en ell mateix.

JOAN BAIXAS. — «Poble de la Vall d'Aran». Aquarel·la

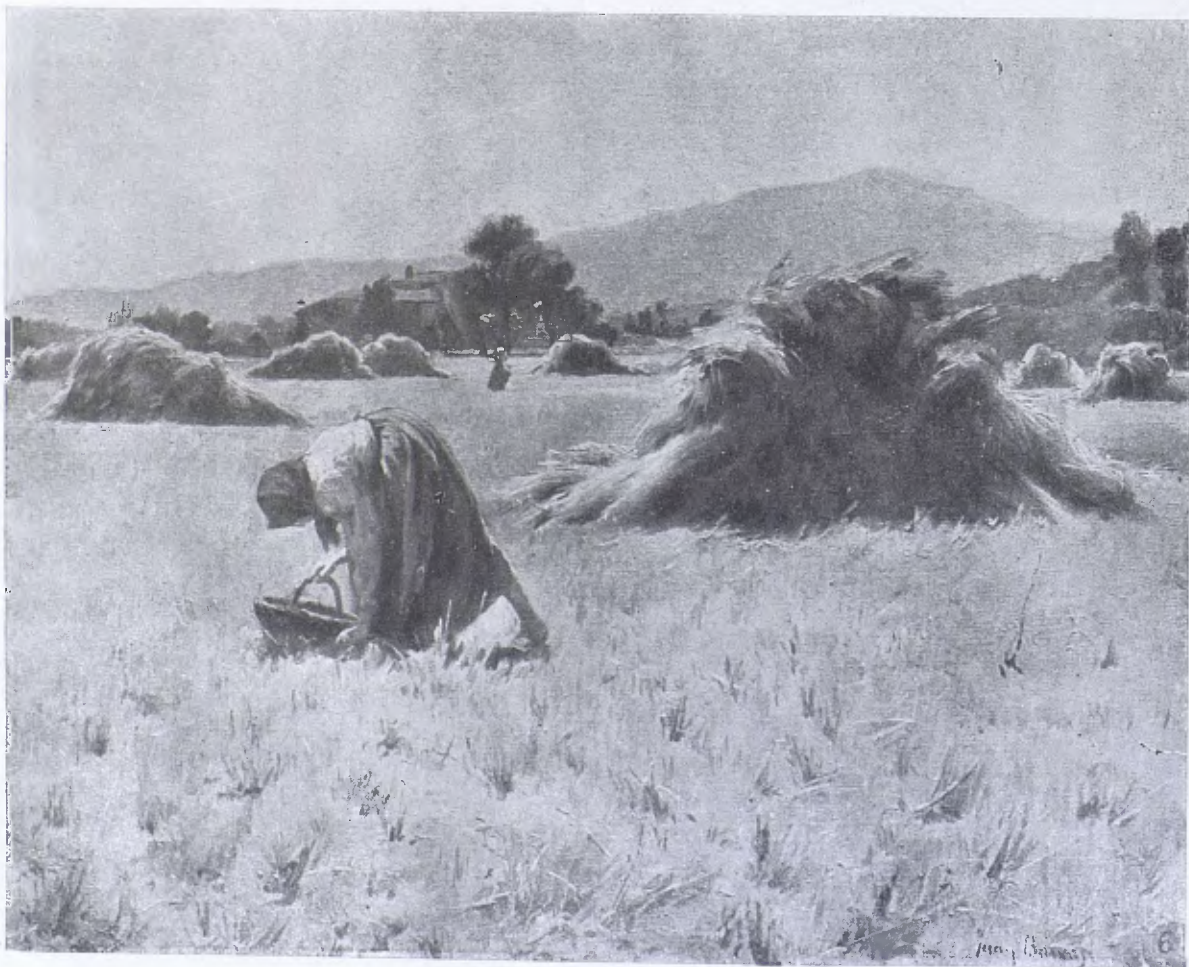
Pel cubisme la clàssica tradició ha estat retrobada. El cubisme ha preservat la pintura del naufragi vers el qual l'arrastrava fatalment l'impressionisme.

Fetes aquestes consideracions sobre els orígens i intencions de l'art modern, ens serà més fàcil situar l'obra d'en Joan Miró dins el panorama pictòric contemporani.

Un artista que coneixem, decidit partidari de la grassa matèria pictòrica, s'exclamava indignat, tot i comentant l'art d'en Miró: «Allò no és PINTURA!» Proposem *ipso facto* el joc de la Pintura i de l'anti-Pintura, del Pintor i de l'anti-Pintor, donant a aquests mots la significació que els dona l'artista que coneixem. Joc semblant als jocs que s'organitzen entre amics: col·locar ràpidament individus i coses sota dos etiquetes, que molts jocs tenen sovint una més clara eficiència que moltes definicions. Aquest joc serà el més exacte resum de les nostres precedents anotacions i ens permetrà de fixar ben concretament el nostre pensament.

Pintura: Individualisme, instint, atzars del geni cec. Qualitats, matèria, cuina: color sense forma. Tuf de pipa, renecs. Cop de puny, grapa. *Fa presto*. L'impressionisme fou la Pintura per excel·lència.

Anti-Pintura: Composició, construcció. Equilibri, harmonia, unitat:

JOAN BAIXAS. — «L'Espigolera», quadre a l'oli adquirit pel Museu de Belles Arts de Barcelona.

JOAN MIRÓ. — Natura morta (1925).

Arquitectura. Predomini de la forma sobre la color. El cubisme fou l'anti-Pintura per excel·lència.

Pintor: El pintor, desarmat davant la natura, és esclau de les sensacions no organitzades. El pintor pinta com els ocells canten.

«Je ne peins pas avec la main, je peins avec la...», deia Renoir.

Pintors tipus: Rembrandt, Velázquez, Monet.

Anti-Pintor: L'anti-pintor organitza les seves sensacions i s'esforça en materialitzar una concepció.

«Hom no pinta amb la mà, hom pinta amb el cap», deia Rafael.

Anti-Pintors tipus: Rafael, Ingres, Picasso.

En Joan Miró és un anti-Pintor com una casa.

Després de l'esclat de les anilines primàries de les seves teles fauves exposades per primera vegada a can Dalmau en 1918, en Miró, com tota la selecció de la seva generació, s'adhereix ben aviat al cubisme. Asprement, dins el silenci del seu taller, supedità la realitat a les necessitats de l'organització del quadre. La natura passà a constituir per ell un repertori de formes i de colors. La botella cessà d'ésser botella per esdevenir cilindre; el plat cessà d'ésser plat per esdevenir cercle; el paper cessà d'ésser paper per esdevenir blanc; l'ombra cessà d'ésser ombra per esdevenir negra. Més que de representació, en Miró es preocupà de l'afinitat de dos lí-

nies, de les relacions de les formes entre elles; més que d'imitació en Miró es preocupà de l'acord d'un blau amb un taronja, d'un groc amb un violeta, d'un roig amb un verd, triple conjunció magnífica dels complementaris. El cubisme s'enriquí notablement de l'aportació del nostre jove pintor.

El cubisme, però, és un passatge.

El cubisme deu tenir tot el caràcter de rígida disciplina transitòria, d'auster penitència obligada després de la *juerga* impressionista. El cubisme, considerat com una fi en sí, es converteix, no en Pintura Pura, sinó en Decoració Pura i, en darrera anàlisi, en el carreró sense sortida de l'Art per l'Art totalment inadmissible. El considerar el cubisme com una fi i no com un mitjà, o bé l'evadir-s'en per la porta falsa caient dins un eixut neo-classicisme, ha permès el lamentable estat actual de la pintura francesa, ha permès els kilòmetres de teles dels darrers salons parisencs amb llurs nusos de cartró pedra, amb la col·lecció de cames, braços, torsos arreglats, compostats i construïts segons tots els angles drets, totes les seccions d'or, tots els triangles egipcis; ha permès les teles de Gino Severini, batent tots els records del *todavía más difícil*, els quadres d'Ozenfant & Jeanneret, freds teoremes implacablement glaciats, les obres de tota la *pègre* internacional lectora de *L'Esprit Nouveau*: recordem, entre les produccions més inexorablement cerebrals les dels holandesos Theo van Doesburg, animador de la revista *De Stil* d'Amsterdam, i el seu company P. Mondrian.

En Miró s'adonà, ben aviat, del caràcter passatger del cubisme i s'en evadí tot just feta aquesta constatació. Recordem encara les paraules pronunciades pel nostre caríssim amic, una tarda de circ, després que tots els instruments de l'imponderable Rastelli hagueren dibuixat dins l'espai llurs precisos arabescs. «Després del cubisme — ens deia — tots els ressorts tècnics han estat tocats, totes les possibilitats tècniques han estat esgotades. Ens cal ara explorar el camp vastíssim de la nostra sensibilitat sempre inexhaustible», i sorgiren les seves obres actuals, veritables joells de lirisme pur. Obres de pura sensibilitat, no exemptes d'har-

Joan Miró i la seva petita amiga.

monia, però. Harmonia no pas eixida d'un tractat de geometria, però sí filla completament de l'instint. Ordenació instintiva dels elements que integren la tela a mida que l'obra es produeix.

Com conclusió, cal subratllar que l'obra d'en Joan Miró representa, dins el clos de la pintura moderna, l'esforç més original i important que s'ha realitzat després de Picasso. Aquesta afirmació semblarà gratuïta a molts. Aquesta afirmació, però, no la fem nosaltres. Aquesta afirmació en Miró tingué la gran sort d'escoltar-la de llavis del malagueny, ell mateix.

SEBASTIÀ GASCH.

Els nostres a l'Exposició de París

La instal·lació Badrinas

Donàrem a conèixer en passats números el conjunt de la instal·lació Badrinas a l'Exposició de París.

Avui en reproduïm alguns detalls. La bellíssima sala de lectura exposada a París ha merescut els honors de l'elogi per part de la crítica francesa. *La Revue Bleue*, la *Revue du Vrai et du Beau*, la *Revue Universelle*, *Comœdia*, etc., dediquen francs i merescuts elogis al nostre artista n'Antoni Badrinas, qui ha fet del conreu de la decoració d'interiors l'especialitat de la seva carrera artística brillant, fundada en estudis practicats en els grans obradors alemanys d'indústries d'abans la guerra.

El succés d'en Badrinas a París s'explica, com el d'alguns altres catalans, pel seny que ha posat en les formes modernes per ell projectades. La tradició de la solta ha nodrit els seus mobles d'aquella discreció que és indispensable al bon gust.

A part les recompenes oficials, el triomf d'en Badrinas el tenim justificat en l'adquisició de totes les obres exposades per un dels més importants decoradors «fournisseurs» de l'Amèrica del Nord. La

JOAN MIRÓ. — La Masia (1925)

casa John Wanamaker, establerta a Nova York i a Filadèlfia, ha adquirit la bellíssima saleta de lectura exposada pel nostre decorador, al qual de tot cor felicitem pel seu triomf.

El triomf d'en Llimona a Buenos Aires

La premsa diària ha donat compte del gran succés que ha obtingut a Buenos Aires el gran escultor en Josep Llimona amb la seva Exposició. La millor prova del seu triomf és que tots els seus deliciosos marbres i el gran bronze de «El Forjador» han quedat allí. La crítica americana ha saludat a l'artista amb l'elogi i la comprensió més perfecta dels seus mèrits. L'Amèrica del Sud ha ofert un espectacle digne en demostrar que no és pas una terra d'importació de mitjanes i que no és camp abonat al triomf fàcil dels ineptes.

Nosaltres, en donar la benvinguda al mestre Llimona, ens felicitem de tot cor del seu triomf. Amb ell, el nostre eximi estatuaire, ha trobat una merescuda cooperació als grans esforços de la seva carrera artística.

Arribat a Barcelona a recomençar la seva tasca, fent els bocets d'algunes comandes que ha portat d'Amèrica, i entre ells un d'una obra destinada a ésser emplaçada en una plaça de Buenos Aires, que els catalans d'Amèrica regalen al Consell Municipal d'aquella ciutat.

LES EXPOSICIONS

A la Sala Parés. — Ocupa les diverses comparticions d'aquesta Galeria la interessantíssima Exposició dels Amics de l'Art Litúrgic. Aquesta manifestació d'un interès superior al que es podia esperar, mereix un comentari apart, extens i meditat, que li dedicarem en el nostre vinent número. L'Exposició d'Art Litúrgic ha sigut un veritable aconeximent

Exposició de París. Detall de la instal·lació dels obradors Badrinas, el mobiliari de la qual fou adquirit per la casa d'indústries decoratives John Wanamaker establerta a Nova York i a Filadèlfia.

i en felicitem de tot cor als organitzadors. L'Associació d'Amics de l'Art Litúrgic, mereix tots els elogis per l'obra fins ara realitzada i coronada amb aquesta exposició d'una manera magnífica.

Galeria Areñas. — Exposada en Martí Garcés una numerosa sèrie de pintures. Els seus temes d'interior, ja coneguts, ofereixen variants delicioses. En algunes obres, com en la tela col·locada damunt una

petita caleixera, s'hi demostra un pintor fortíssim dins la tendència del «just medi». Un gust senyorívol i un sentiment d'elegància, envolcalla de simpatia tothora l'obra de Martí Garcés.

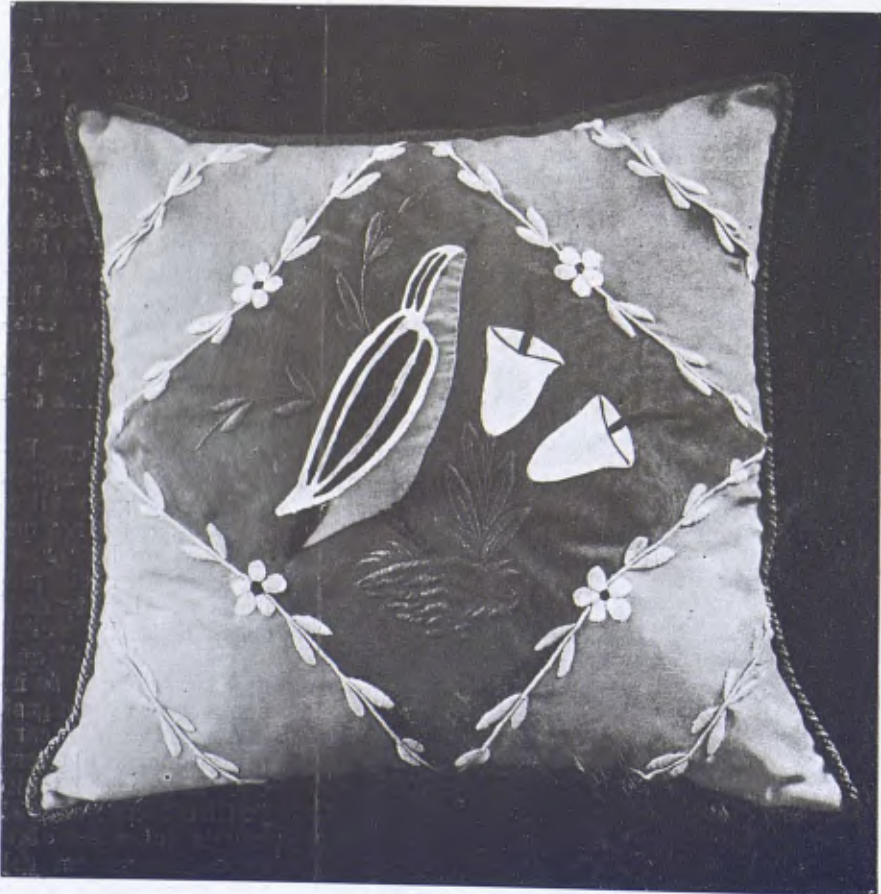
A les Galeries Laietanes. — Exposada el notable pintor En Laureà Barrau. Els seus temes són: les conegudes figures femenines vora la mar i els seus assumptes eibissencs. No cal fer comentaris a l'obra ja prou coneguda i comentada del famós artista.

El pintor Olivet Legarés, exposa una sèrie notable de paisatges. Un gran avenç observem en aquest artista, fins ara arracerat als mestres olotins de més anomenada. Una forta personalitat que s'expressa amb vigoria apareix en les seves teles d'avui. Una sincera devoció i un esforç d'aprofundir la veritat de la natura, han portat al pintor a resultats d'una emoció i d'una valor pictòrica molt sòlida.

Sincerament felicitem a l'artista. Uns anys de divagació en el seu art, han fet que l'exposició d'ara hagi sigut per a nosaltres una sorpresa. Olivet Legarés és una valor notable dins la nostra pintura moderna.

En aquestes mateixes Galeries, exposa l'Associació de «Conreueadors de les Arts». Ginart, Vila Puig, Picó i l'escultor Cairó sobresurten. Son dignes d'atenció les teles d'Antoni Bescós, sobretot el seu Carroussel n.º 2. D'en Bou és interessantíssima la seva Platja Popular, n.º 5, com també ho es la nota «Matinal» número 13. De Joan Marcé, el paisatge n.º 21. De A. Solera, «Recó de Poble» n.º 27. Els altres expositors, Laureà Bonet, Lluís Gómez i C. Llobet, es mostren en una tònica de jove prometença.

A la Sala de «El Camerín». — S'ha clausurat la Exposició de pintura antiga de la Col·lecció Anés, que ha sigut visitadíssima pels nostres «amateurs» d'art antic. En G. Anés fa una bona obra amb les seves exhibicions de pintura antiga ben seleccionada. El gust dels nos-

Coixí, de la instal·lació Badrinas a l'Exposició de París.

Coixí, de la instal·lació Badrinas a l'Exposició de París.

tres «amateurs» s'hi pren. El dels menys entesos s'hi educa. El públic amic de les coses d'art hi rep una sensació desacomunada i profitosa a la nostra educació artística.

En aquestes Galeries s'ha obert una exposició interessantíssima d'en Duràn i Camps. Aquest artista en plena febre d'estudi mostra obres esclatants d'alt interès. Els nostres «amateurs» no deixaran de veure les obres d'en Duràn i Camps, de les quals ens ocuparem en el nostre vinent número.

Galeríes Dalmau. — Exposa l'escultor Dunyac. La seva exposició ens ofereix un cas d'exquísida maduresa i anuncia la presència d'un gran artista. Dunyac diu en escultura divines veritats, desemboirades de tot estilisme, gairebé acerades, de tant pures. Els retrats de Josep Pla i de Pere Inglada són dues obres capdals de la nostra escultura. La veritat ací va nua, com la pinten en les allegories. El triomf de l'artista és trobar-se al costat del verisme egipci, sens fer més que escultura pura, i sens gota d'estil egipci. El cas creiem que té transcendència dins el nostre món artístic, on comptem escultors tant forts com en Llimona, entre els de la generació vuitcentista, i Clarà, Casanovas i Gargallo en la del noucents. Per tal, a Dunyac dedicarem un estudi en un dels nostres propers números.

GASETA DE LES ARTS

EDITORIAL POLÍGLOTA. — Petritxol, 8, — BARCELONA
Apareix quinzenalment

Subscripció: Barcelona..... 2 ptes. al mes
Península i Amèrica 30 » l'any
Altres països..... 36 » »
Número solt: De l'any corrent Ptes. 1'25
» anterior » 2

Exposa en aquestes Galeries, un jove pintor; en Joan Junyer, nebot d'aquell Sebastià Junyer que es passa la vida regatejant al nostre públic la visió de les seves obres plenes d'interès. Joan Junyer ha exposat a Mallorca les obres que ara té a Can Dalmau. El món artístic de l'illa s'ha agitat, en caure la pedra pesant d'aquesta pintura, en les seves aigües tranquil·les. La premsa mallorquina ha celebrat i ha combatut el nou pintor. Hermen Anglada, el gran artista de celebrat mundial, ha adquirit tres obres del jove Junyer. Hi han hagut disputes i a Joan Junyer li poden repetir les paraules de Joan Alcover a Ruben Dario: «Benaja el poeta que encen el tumulte.» Joan Junyer va ésser obsequiat pels artistes de Mallorca amb un banquet on Bernaregi, el genial pintor americà, féu un bell discurs de dedicatòria.

Així entra al món artístic aquest jove. La seva pintura fa la impressió d'una explosió: explosió de coses d'una valor espiritual intensíssima i d'una valor pictòrica molt alta. Es

evident que aquest minyó té geni i que pica alt. Es encara verd. Diu les coses amb un ver barboteig, però entremig hi ha espurnes d'una força extraordinària.

Els rigors de l'estudi, son saludables a n'aquests temperaments tan dotats com és Joan Junyer. L'elogi i la disputa els pot pertorbar. Entorn d'ells, el millor elogi és el silenci respectuós i espectatiu que correspon a una gran prometença.

Galeríes Malmedé. — Exposa el pintor Haberkorn una sèrie d'aquarel·les i algunes notes a l'oli. Haberkorn s'afilia a l'avantguardisme muniquès. Una visió aguda del paisatge de Mallorca és dita amb un *fauvisme* sistemàtic ple de violada monotonía.

Galeríes «Arts». — Unes noves Galeries al carrer de Salmeron, gentilmente instal·lades. Hi exposa el caricaturista «Quelus» una sèrie de dibuixos humorístics colorits. La característica d'aquest dibuixant humorista és la bonomia. L'estil un

xic precari es desembarassa a estones de coses vistes i aleshores els dibuixos són frescos i bells com una rosa.

Demés, hi ha exposades una sèrie de pintures a l'oli de Joan Llimona, Rafel Llimona, D. Carles, R. Benet, J. Vancells i R. Campmany. Els amics de les coses d'art faran bé de visitar aquesta exposició.

Ostensori d'or, argent i pedres fines de RAMON SUNYER de l'Exposició de l'Art Litúrgic.

GUIA DE LES ARTS I DELS ARTISTES

Pintors

BAIXERAS, DIONÍS CASP, 46.
BENET, RAFAEL MUNTANER, 1, 2.ª, 1.ª
BIOSCA, JOAQUIM DIPUTACIÓ, 310.
CABANYES, A. DE VILANOVA I GELTRÚ.
CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282.
CANALS, RICARD PL. URQUINAONA, 9, 3.ª
CAPMANY, RAMON ESCUDELLERS, 8, TALLER.
CARLES, D. CASP, 56.
CENAC, ENRIC LLÚRIA, 53.
COLOM, JOAN CLARÍS, 99.
ESPINAL, M. A. PROVENÇA, 362.
FERRATER, ANTONI DE. TRAVESSERA, 120, S. G.
JUNYENT, OLAGUER Bonavista, 22.
LLIMONA, JOAN LLÚRIA, 42, 2.ª
LLIMONA I BENET, RAFAEL. BALMES, 19, 2.ª, 2.ª
MALLOL, IGNASI P. CLARÀ.—OLOT.
MAS I FONDEVILA, A. CLARÍS, 30, 3.ª
MASVILA, F. Pg. S. JOAN, 133. ESTUDI
MEIFREN, ELISEU BALMES, 67, 3.ª, 2.ª
MESTRES, FÉLIX DIPUTACIÓ, 289, 1.ª
PERADEJORDI, JOAN .. ATRIBAU, 57, 3.ª, 1.ª
RAURICH, NICOLAU BARCELONA, 24 (SARRIÀ)
RICART, E. C. VILANOVA I GELTRÚ.
RINCON, VICENTS PETRITXOL, 14.
VAYREDA, FRANCESC. P. VAYREDA, 4.—OLOT.

Pintors de retauls

SABATÉ PASTOR, BON.ª PLAÇA LETAMENDI, 34.

Diapositives d'art per a projecció

COL·LECCIONS AESLA. ALDANA, 3, ENT.º

Dibuixants il·lustradors

CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282.
JUNCEDA, JOAN G. MALLORCA, 259, 2.ª, 1.ª
MIRET, RAMON CÒRCEGA, 333, ENT.

Dibuixants-pintors

CARDUNETS, ALEXANDRE DIPUTACIÓ, 235, 2.ª, 1.ª
PERADEJORDI, JOAN .. ATRIBAU, 57, 3.ª, 1.ª

Dibuixant decorador de mobles

CASTELLARNAU, FERRAN DE MUNTANER, 180, 4.ª

Dibuixants-decoradors

ALEMANY, RAFAEL SANT DOMINGO, 4, (SANT CUGAT DEL VALLÈS.)

Escultors

CLARASÓ, ENRIC GRANADOS, TORRA SANT FRANCESC (SARRIÀ).
FUXÀ, MANUEL ARAGÓ, 329.
LLIMONA, JOSEP DIAGONAL, 410.
MARÉS, FREDERIC MALLORCA, 184, INTERIOR
MARTORELL, SALVADOR ENRIC GRANADOS, 120.
OTERO, JAUME ARAGÓ, 329.
TENAS, JOSEP CARRER NÚM. 16, ENTRE DIAGONAL I CARRETERA DE SARRIÀ.
VILADOMAT I MASSANES, JOSEP SARDANYOLA.

Decoració

LENA, S. A. PL. ANTONI LOPEZ, 15, 3.ª, 2.ª

Decoradors

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).
LLONGUERAS, JAUME .. RDA. S. PERE, 36, 3.ª, 1.ª
MARCO, SANTIAGO ARAGÓ, 280.
PALAU, JOSEP MALLORCA, 313.
PARCERISAS I C.ª E. GRANADOS, 90
RIGOL, RAMON ROSSELLÓ, 168.

Decoradors en guix

ÁVILA, JACINTO PASSEIG DE ST. JOAN, 73.

Projectistes de jardins

RIGOL ARTUR PL. TETUÁN, 18, TENDA.

Acadèmies de dibuix i pintura

BAIXAS PI, 1, 1.ª

Llibreries d'art

EDITORIAL POLÍGLOTA PETRITXOL, 8.
LLIBRERIA SUBIRANA. PORTAFERRISSA, 14.

Editors de llibres d'art

EDITORIAL MUNTAÑO-
LA, S. A. PL. CATALUNYA, 9.

Reportatges d'art

SERRA, FRANCESC SALMERON, 156, 2.ª

Efectes de dibuix i pintura

TEXIDOR, MODEST RBLA. CATALUNYA, 89.
TEXIDOR, VÍDUA E. RONDA SANT PERE, 16.

Antiquaris

COSTACARVAJAL CALL, 28, PRAL.
ESCLASANS, MARIA PIETAT, 10 (DAR.ª CAT.)
QUER FARRÉS, FR.º ... PALLA, 27.
VALENCIANO, J. CORRÍBIA, 2.

Catifes (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLÈS).
GALÍ, F. (Agent de A. Tronc, París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª

Construcció i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª. STA. ELENA, 4 i 6.

Constructors d'obres

OLIVA MALLOL RDA. S. PERE, 48, 2.ª, 2.ª
CONSTRUCCIONS TEKTON VIA LAIETANA, 40, ENT.º

Ebenistes

BUSQUETS, JOAN P. GRÀCIA, 36.
HOMAR, G. CANUDA, 4.
ORRI, FREDERIC ATRIBAU, 226.
REIG I BERNET, LLUÍS.. ENRIC GRANADOS, 21.
VAYREDA, RAIMOND... BORRELL I DIPUTACIÓ, 111

Enquadernadors

MIQUEL-RIUS MALLORCA, 207.

Escultors decoradors

SOLER, FRANCESC ATRIBAU, 224 INTERIOR.

Escultura religiosa

CAMPS ARNAU, J. M.ª. MONTSENY, 77 (GRÀCIA).
HOMS, JERONI FRANC. GINER, 23, PRAL.

Fotografies d'art

MASANA RDA. S. PERE, 3, PRAL., 1.ª

Fusteríes artístiques

CASAS, VÍDUA DE F. DIPUTACIÓ, 119-121.
TARRAGÓ, ENRIC CONSELL DE CENT, 283.

Galeríes d'exposicions

AREÑAS CORTS, 670.
CAMARIN, EL CORRÍBIA, 7.
GALERIES DALMAU ... P. GRÀCIA, 62.
GALERIES LAIETANES. CORTS, 613.
MALMEDÉ, L. P. GRÀCIA, 68.
PINACOTECA, LA CORTS, 644.
SALA PARÉS (MARAGALL) PETRITXOL, 8

Joiers

SUNYER, R. CORTS, 643.

Lacador

BRACONS, LLUÍS FOLGAROLLES, 46 S. G.

Llàmpares

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.

Metalls d'art

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.
CORBERÓ, PERE ATRIBAU, 103.

Miralls

CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LÀURIA, 9.

Mobles moderns

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).

Paper de fíl

GUARRO VIA LAIETANA, 7.

Papers pintats

GUASCH, FILL DE JOSEP. RAURICH, 8.
SÀLVIA, FILLS DE SALV. ... PORTAL DE L'ÀNGEL, 4

Parquets (fàbriques)

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª. SANTA ELENA, 4 i 6.
CASAS, VÍDUA DE F. DIPUTACIÓ, 119-121.

Pedra artificial

MINGUELL, JOAN PARÍS, 209.

Pintors decoradors

CASALS PEYPOCH, J. ROGER DE FLOR, 164.
COROMINAS, MANUEL... ASTÚRIES, 14 (GRÀCIA).
TOLOSA, AURELI PL. LETAMENDI, 29.
TRUJOLS BLEY, JOAN .. SANT GERVASI, 14 (S. G.)

Plateríes d'art

JENSEN, GEORG PASSEIG DE GRÀCIA, 90

Reproduccions artístiques

BECHINI, GABRIEL ROGER DE FLOR, 162.
DEKOR PL. ANTONI LÓPEZ, 15.
PRIU, TOMÀS CONSELL DE CENT, 368.
RENART, J. DIPUTACIÓ, 271.

Tapisseries

BLANCO BAÑERES, H. CALL, 21.
GALÍ, F. (Agent de A. Tronc, París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª

Tapisers

GILABERT, JOSEP RBLA. CATALUNYA, 68.
LLOSA, PERFECTE BALMES, 128, TENDA.

Tapissos (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLÈS).

Vidres d'art

CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LÀURIA, 9.
GRANELL I C.ª ENRIC GRANADOS, 46.
RIGALT, BULBENA I C.ª. CASANOVA, 32.

FILL DE MIQUEL MATEU

FERROS, ACERS, MAQUINÀRIA
BARCELONA, VALENCIA, BILBAO, MADRID, NEW-YORK

G. Homar

Mobles
Làmpares
Decoració
Antiguitats

Canuda, 4 BARCELONA

A. BADRINAS

MOBLES MODERNS

NEPTU, 2 i DR. RIZAL, 36 BARCELONA (G)

PARAIGÜES OMBREL·LES VANOS BASTONS

J. CARDÚS Portaferriça, 10
RESTAURACIÓ
de vanos antics

SALA PARÉS

Galeries d'Exposició

Establiments
MARAGALL

PETITXOL, 3 i 5 TELÈF. 3533 A.
BARCELONA

BRONZES D'ART
FERRETERIA I METALLS PER A OBRES
LÀMPARES
INSTAL·LACIONS AIGUA I GAS

BIOSCA & BOTEY, S. L.

VENDES: Rambla Catalunya, 129 Telèfon 1228 G.
TALLERS: Roger de Flor, 189 Telèfon 1005 G.

Granell y C.
Enric Granados
Número 46 Tel. A. 1637
VIDRIERES Y GRABATS D'ART
CRISTALLS Y VIDRES PLANS Y CURVATS
BARCELONA

OBERTURA
DEL NOU ESTABLIMENT
de

Antiguitats

Galeria Montllor

Freneria n.º 5 (Darrera la Catedral)

Gener, 4 de 1926

LA BASÍLICA

COMPRA I VENDA
DE
Antiguitats :
: Exposicions

Basilio Nebot
Pietat, 6 BARCELONA

ANTIGA CASA A. OLIVA
FUNDADA EN 1885

T. Príu Maríné

Taller de daurats • Altars • Imatges
Decoració i reproducció en pasta
d'objectes d'art antic i modern
Casa especial per a la restauració
de retaules antics

Consell de Cent, 368 TELÈF. 2002 S. P.
(entre Bruch i Giroua) BARCELONA

GEORG JENSEN

COPENHAGUE

PLATERIA D'ART

EXPOSICIÓ I VENDA
URALITA, S. A.
PASSEIG DE GRÀCIA, 90

El més gran assortit

en

Llibres d'Art

LLIBRERIA
SUBIRANA

Portaferriça, 14 Barcelona

LA PINACOTECA

de
GASPÀ ESMATJES

MARCS I GRAVATS
EXPOSICIONS PERMANENTS

Corts, 644 (entre P. Gràcia i Claria) Telèfon 5045 A.
BARCELONA

ANTIGUITATS D'ART

Call 28 PRAL.
(CARRER FERNANDO)
(PLAÇA ST. JAUME)

BARCELONA

JOAN BUSQUETS

Casa fundada l'any 1840

MOBLES ARTÍSTICS DECORACIÓ
OBJECTES PER A PRESENT

Exposició, Despatx i Tallers:
Passeig de Gràcia, 36 - Tel. 5314 A. - Barcelona

Oliva Mallol

Constructor d'obres

DESPATX:
Ronda Sant Pere, 48, 2.ª, 2.ª
TELÈF. 1620 S. P.

MAGATZEM: PORTAL NOU, 52
BARCELONA